

Latvijā pieejamo uztura bagātinātāju lietderības vērtējums holesterīna / triglicerīdu līmeņa normalizēšanai

Viktorija Joņina, Edīta Romāne

*Rīgas Stradiņa universitāte,
Zāļu formu tehnoloģijas katedra, Latvija*

Ievads. Dislipidēmija ir viens no nozīmīgākajiem kardiovaskulārajiem riska faktoriem. Holesterīna / triglicerīdu līmeņa normalizēšanai ir pieejami daudzi uztura bagātinātāji. Lai informētu patērētāju par UB labvēlīgajām īpašībām, ražotāji mēdz izmantot veselīguma norādes. Uztura bagātinātāju marķējumā drīkst lietot tikai Eiropas Komisijas (EK) apstiprinātās un ES uzturvērtības un veselīguma norāžu reģistrā iekļautās veselīguma norādes, un ir jāievēro nosacījums, ka labvēlīgas ietekmes panākšanai uztura bagātinātāja dienas devai ir jānodrošina attiecīgo sastāvdaļu nepieciešamais daudzums.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis bija izvērtēt Latvijas Pārtikas un veterinārā dienesta (PVD) uztura bagātinātāju reģistrā iekļauto uztura bagātinātāju marķējumu holesterīna / triglicerīdu līmeņa normalizēšanai un novērtēt šo produktu lietderību. Uztura bagātinātāju reģistrā tika identificēti šim nolūkam paredzētie uztura bagātinātāji un analizētas veselīguma norādes to marķējumā, un produktu un to sastāvdaļu ieteicamās dienas devas. Iegūto datu statistiskajai apstrādei tika izmantota *IBM SPSS Statistics* programma.

Rezultāti. Latvijas PVD uztura bagātinātāju reģistrā holesterīna / triglicerīdu līmeņa normalizēšanai identificēti šādas dabas vielas saturoši uztura bagātinātāji: sarkanā rauga rīsa ekstrakts (100 % paredzēts pētījumā aplūkojamajam nolūkam, n = 12), zivju eļļa (3,2 %, n = 12), linsēklu eļļa (20 %, n = 14), steroli (41,2 %, n = 7), glikomannāni (30 %, n = 3), pektīni (4 %, n = 3), polikosanols (44,4 %, n = 4), berberīns (8,7 %, n = 2), kurkumīns (2,4 %, n = 1), mellenes augļi un vasas (0,8 %, n = 2), ārstniecības emblika (2,7 %, n = 2), zaļā tēja (3,08 %, n = 7), olīveļļa (1,67 %, n = 1), hitozāns (12,5 %, n = 4), likopēns (3,3 %, n = 3), artišķoka ekstrakts (7,1 %, n = 7), komiforas sveķu ekstrakts (25 %, n = 4). Tikai 25 % (n = 3) zivju eļļu, 75 % (n = 9) sarkanā rauga rīsa ekstraktu, 50 % (n = 7) linsēklu eļļu, 42,9 % (n = 3) sterolu, 66,7 % (n = 2) pektīnu, 100 % (n = 3) glikomannānu saturošu uztura bagātinātāju ir ietverts dienas devai nepieciešamais sastāvdaļu daudzums, lai panāktu labvēlīgu ietekmi uz holesterīna / triglicerīdu līmeni. Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādei ir iesniegtas novērtēšanai veselīguma norādes par berberīna, kurkumīna, mellenes augļu un vasas, ķiploka, artišķoka lapu, komiforas sveķu ekstrakta labvēlīgo ietekmi uz holesterīna līmeni, bet to apstiprināšana / noraidīšana līdz gala lēmuma pieņemšanai pagaidām ir atlikta. Identificēti vairāki uztura bagātinātāji, kuru marķējumā konstatētas EK noraidītās veselīguma norādes: 4 - polikosanolu, 7 - zaļo tēju, 3 - likopēnu un 2 - ārstniecības embliku saturoši uztura bagātinātāji. Patērētājs tiek maldināts par šo produktu labvēlīgo ietekmi uz holesterīna / triglicerīdu līmeni asinīs.

Secinājumi. Kaut arī vairāku uztura bagātinātāju marķējumā holesterīna / triglicerīdu līmeņa normalizēšanai tiek lietotas EK apstiprinātās ES Uzturvērtības un veselīguma norāžu reģistrā iekļautas veselīguma norādes, to sastāvdaļu daudzums dienas devā nav pietiekošs, lai panāktu veselīguma norādes pausto labvēlīgo ietekmi. Patērētājs tiek maldināts, arī lietojot EK noraidītās veselīguma norādes. Latvijas PVD uztura bagātinātāju reģistrā šobrīd (13.02.2017.) ir iekļauti 27 uztura bagātinātāji, kuru lietošanu var uzskatīt par lietderīgu paaugstināta holesterīna / triglicerīdu līmeņa gadījumā.